# *TÜRKİYE'DEKİ İŞLETMELERİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDAKİ DEĞİŞİKLİKLERE KARŞI TUTUMLARI*

**Aslı TÜREL**
İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Anabilim Dalı

**ÖZET**
Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki işletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarındaki değişikliklere karşı tutumunu ölçmek ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler ile diğer denetim firmaları tarafından denetlenen işletmelerin standart değişikliklerine karşı tutumları arasında bir fark olup olmadığını ortaya koymaktır. Sonuçlara göre, hisse senetleri İMKB'de işlem gören işletmelerin gelecek dönemlerde finansal tablolarını etkileyebilecek standart değişikliklerini açıklama düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiş ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler ile diğer denetim firmaları tarafından denetlenen işletmelerin standart değişikliklerine karşı tutumları arasında bir fark olmadığı belirlenmiştir.

**Anahtar Sözcükler:** Finansal Raporlama, UFRS, Açıklama

# *The Attitudes of Turkish Companies towards the Amendments in the International Financial Reporting Standards*

**ABSTRACT**
*The focus of this study is to understand the attitude of Turkish companies towards the amendments in the International Financial Reporting Standards and also to find out whether there is any attitude gap towards the amendments between the companies that are audited by big-four and that are audited by other audit firms. Though the standard amendments are expected to affect the future financial statements of listed companies in the Istanbul Stock Exchange, it is found that the level of disclosures related to amendments is low. In addition, it is determined that there is no attitude gap towards the amendments between the companies that are audited by big-four and that are audited by other audit firms.*

**Keywords:** Financial Reporting, IFRS, Disclosure

## GİRİŞ

Avrupa Birliği, finansal raporlamanın kalitesini geliştirmek amacıyla üye ülkelerin borsada işlem gören işletmelerine 2005 yılından itibaren konsolide finansal tablolarını hazırlarken Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını uygulamayı zorunlu tutmuştur. Avrupa

Birliğindeki bu gelişmenin de etkisiyle dünyada 100'den fazla ülkede, borsada işlem gören işletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (UFRS) kullanmaya başlaması muhasebe tarihinde görülebilecek en büyük mevzuat değişikliği olaylarından bir tanesidir.

Yüksek kalitede ve uluslararası kabul görmüş standartlar setinin kullanılması, finansal piyasaların daha iyi çalışmasına, sermaye maliyetinin azalmasına ve işletmelerin finansman ihtiyaçlarını daha hızlı ve ucuz karşılamalarına yardımcı olabilmektedir. Raporlama açısından "kalite"nin ne olduğunun tarif edilmesi çok kolay değildir. Yatırımcıların farklı yatırım alternatifleri arasından doğru karar vermelerine yardımcı olacak, zamanında ve kullanılabilir bilgi sağlayan finansal raporların kaliteli olduğu söylenebilir. UFRS'e dayalı finansal raporlamanın amacı daha şeffaf, daha fazla açıklama içeren ve karşılaştırılabilir finansal tablolar hazırlanmasıdır.

UFRS kullanımına doğru dünyadaki bu geniş kapsamlı yönelişle birlikte muhasebe araştırmacıları da UFRS'ye geçişle birlikte beklenen yararların sağlanıp sağlanmadığı ve UFRS uygulaması ile ilgili problemler gibi pek çok alanda araştırmalar yapmışlardır. UFRS'nin amaçlarından olan daha fazla açıklama sağlanması hususu da araştırma konularından bir tanesi olmuştur. Bu çalışmada da UFRS değişikliklerinin açıklanması konusu incelenecektir.

UFRS'de yapılan değişiklikler, bu standartları uygulayan işletmelerin finansal tablolarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS) 8'deki hükme göre, yayımlanmış fakat henüz yürürlüğe girmemiş yeni bir standardın henüz uygulanmaması durumunda standardın ilk uygulanması gerektiği dönemde değişikliğin finansal tablolar üzerindeki olası etkilerinin saptanmasına ilişkin bilinen veya makul şekilde tahmin edilebilen bilgiler finansal tablolarda açıklanmalıdır (UMS-8, p.30). Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki işletmelerin UFRS'deki değişikliklere karşı tutumunu ölçmek ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler ile diğer denetim firmaları tarafından denetlenen işletmelerin standart değişikliklerine karşı tutumları arasında bir fark olup olmadığını belirlemektir. Türkiye'deki işletmelerin UFRS'deki değişikliklere karşı tutumunu ölçmek amacıyla hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (İMKB) işlem gören işletmelerin hazırladıkları finansal tablolarda, UFRS'de cari finansal dönemde (2009) yapılan fakat gelecek dönemlerde yürürlüğe girecek olan değişikliklerin açıklanma düzeyi belirlenecektir.
Çalışmanın birinci bölümünde UFRS ile ilgili olarak daha önce yapılmış olan çalışmalardan bahsedilip, ikinci bölümde 2009 yılı içinde UFRS'de yapılan değişiklikler özetlenmiş, üçüncü bölümde Türkiye'deki işletmelerin UFRS'deki değişikliklere karşı tutumunu ölçen araştırmaya ve bulgularına yer verilmiş ve sonuç bölümünde de bulgular özetlenerek çalışma sonlandırılmıştır.

## 1. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

2002 yılında yayımlanan 1606/2002 sayılı düzenleme ile Avrupa Birliğine üye ülkelerin borsalarında işlem gören işletmelerin 2005 yılından itibaren UFRS'yi uygulaması zorunlu tutulmuştur. Bu düzenleme ile birlikte 2000'li yılların başlarından günümüze kadar ulusal ve uluslararası düzeyde UFRS ile ilgili çok çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar ülkelerin UFRS'yi uygulamaya düzeyi, UFRS'nin finansal tablo kalemlerinin değerleri üzerindeki etkisi, UFRS'nin muhasebe bilgilerinin kalitesi üzerine etkisi ve UFRS'nin işletmelerin hisse senedi getirisi üzerine etkisi üzerine yoğunlaşmıştır.

Barth v.d. (2008) UFRS uygulayan 21 ülke ile ilgili yaptıkları çalışmada muhasebe bilgisinin kalitesinin göstergesi olarak belirledikleri kâr yönetimi, gelirin belirli hedefler doğrultusunda yönlendirilmesi, zamanında zararların tanınması gibi değişkenlerde anlamlı farklara dayanarak UFRS uygulamasının muhasebe bilgisinin kalitesini artırdığı sonucuna varmışlardır. Christensen v.d. (2008), Barth v.d.'nin bulduğu sonuçlar ile tutarlı olarak Almanya'da UFRS'ye dayalı raporlama yapmayı gönüllü tercih edenlerde muhasebe bilgilerinin daha kaliteli olduğunu (daha az kâr yönetimi: işletmelerin dönemler itibariyle kârlarındaki değişkenliği azaltmak için yaptıkları manipülasyonlar) tespit etmişlerdir. Ancak UFRS'ye dayalı raporlama yapmak zorunda olanlarda böyle bir kalite artışını tespit edemediklerini açıklamışlardır. Lopes v.d. (2010) Avrupa Birliği (AB) üyesi 15 ülke ve AB üyesi olmayan 2 ülkede yer alan şirketlerin 1997-2006 yılları arasındaki çeşitli verilerini kullanarak, 2005 yılından sonra UFRS'nin zorunlu uygulanması sonrası, AB'de yer alan ülkelerdeki şirketlerin muhasebe bilgilerinin kalitesini olumsuz etkilendiğini, buna karşılık Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelerdeki şirketlerin ise UFRS uygulamalarının muhasebe bilgilerinin kalitesini artırdığını tespit etmişlerdir.

Bartov v.d. (2005) 1998-2000 yılları arasında Almanya'daki borsalarda işlem gören şirketler ile ilgili yaptıkları araştırmada, şirketlerin UFRS'ye göre hazırlanan finansal raporlarının Alman muhasebe ilkelerine göre hazırlanan finansal raporlardan daha anlamlı olduğu (value relevant: muhasebe değerleri ile sermaye piyasası değerleri arasındaki ilişki) sonucuna ulaşmışlardır. Clarkson v.d. (2008) 2005 yılında Avrupa ve Avustralya'da faaliyet gösteren 3.488 şirket ile ilgili yaptıkları çalışmada, örfi hukuk ülkelerinde UFRS'ye göre hazırlanan finansal raporlarda muhasebe değerlerinin anlamlılık düzeylerinin azaldığını belirtmişlerdir. Iatridis (2010) İngiltere'de faaliyet gösteren finans sektörü dışında yer alan 241 şirket üzerine yaptığı çalışmada, şirketlerin UFRS uygulanması sonucu ortaya çıkan performans göstergelerinin yerel standartlara göre daha yüksek çıktığını tespit etmiştir. Verriest v.d. (2009) 1 Ocak 2005- 30 Haziran 2006 tarihleri arasında MSCI Pan Euro Index'te yer alan 15 ülkeden 223 şirket ile yaptıkları araştırmada, iyi yönetilen şirketlerin finansal raporlarında UFRS'nin etkileri ile ilgili daha detaylı bilgi açıkladıkları ve yeni standartları daha sıkı biçimde uyguladıklarını tespit etmişlerdir.

Nobes (2008) UFRS uygulamalarının derecesinin ülkeler arasında değişiklik gösterdiğini: bazı ülkelerin standartların tamamını uyguladığını, bazılarının standartları ulusal hale getirdikten sonra uyguladığını, bazılarının konsolide finansal tabloların tamamı için uyguladığı ve konsolide olmayanlar için ulusal standartları uyguladıklarını tespit etmiştir.

UFRS ile ilgili olarak yapılan literatür taramasında, spesifik olarak UFRS'de çeşitli zamanlarda yapılan değişikliklerin finansal tablolar setinde açıklanması ile ilgili olarak yapılmış herhangi bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

## 2. 2009 YILI İÇİNDE ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), standartlar ile ilgili olarak zaman zaman değişiklikler yayınlamaktadır. UMSK tarafından 2009 yılı içerisinde değişiklik yapılan ve bu değişikliğin yürürlüğe giriş tarihi 2010 yılı olan standartlar; UFRS 1, UFRS 2, UFRS 5, UFRS 8, UFRS 9, UMS 1, UMS 7, UMS 17, UMS 24, UMS 32, UMS 36 ve UMS 39'dur. UFRS 5, UFRS 8, UMS 1, UMS 7, UMS 17, UMS 36 ve UMS 39 ile ilgili değişiklikler Nisan 2009 tarihinde yayımlanmış, bu değişikliklerin yürürlüğe girme tarihi de 1 Ocak 2010 olarak belirlenmiştir. UFRS 1 ile ilgili değişiklik 23 Temmuz 2009, UFRS 2 ile ilgili değişiklik 18 Haziran 2009, UFRS 9 ile ilgili değişiklik 12 Kasım 2009, UMS 24 ile ilgili değişiklik 4 Kasım 2009 ve UMS 32 ile ilgili değişiklik ise 8 Ekim 2009 tarihinde yayımlanmıştır. UFRS 1 ile ilgili değişiklik 1 Temmuz 2010, UFRS 2 ile ilgili değişiklik 1 Ocak 2010, UFRS 9 ile ilgili değişiklik 1 Ocak 2013, UMS 24 ile ilgili değişiklik 1 Ocak 2011 ve UMS 32 ile ilgili değişiklik ise 1 Şubat 2010 tarihinde yürürlüğe girecektir. Standartlar ile ilgili yapılan değişikliklerin tarihleri ve bu değişikliklerin yürürlüğe gireceği tarihler Tablo 1'de özetlenmiştir.

**Tablo 1. Standartlar ile İlgili Değişikliklerin Yapıldığı ve Yürürlüğe Gireceği Tarihler**

| Standart | Değişikliğin Yapıldığı Tarih | Değişikliğin Yürürlüğe Gireceği Tarih |
|---|---|---|
| UFRS 1 UFRS İlk Kez Uygulanması | Temmuz 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UFRS 2 Hisse Biçiminde Ödemeler | Haziran 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UFRS 5 Elden Çıkarılacak Varlıklar ve Sona Eren Faaliyetler | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UFRS 8 Operasyon Bölümleri | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UFRS 9 Finansal Araçlar | Kasım 2009 | 1 Ocak 2013 |
| UMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UMS 7 Nakit Akış Tabloları | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UMS 17 Finansal Kiralama İşlemleri | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UMS 24 İlişkili Taraflarla Olan İşlemlerin Açıklanması | Kasım 2009 | 1 Ocak 2011 |
| UMS 32 Finansal Araçlar: Sunum | Ekim 2009 | 1 Şubat 2010 |
| UMS 36 Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değer Kaybı | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |
| UMS 39 Finansal Araçlar: Tanınma ve Değerleme Sorunları | Nisan 2009 | 1 Ocak 2010 |

**Kaynak:** History of IASs ve History of IFRSs'den yararlanılarak hazırlanmıştır.

UFRS 1'de yapılan değişiklik ile petrol ve gaz varlıkları veya kiralama işlemleri olan ve UFRS'yi ilk defa uygulayan şirketlere UFRS'ye geçiş maliyetlerini azaltacak bir istisna getirilmiştir (Press Release, 23 July 2009). UFRS 2'de yapılan değişiklik ile, grup raporlaması ve konsolide finansal tablolar açısından, eğer bir işletme bağlı olduğu grubun dışındaki ortaklardan, nakit olarak ödenen mal ve hizmet alırsa, bu işlemler UFRS 2 kapsamı dışında tutulmuştur (Press Release, 18 June 2009). UFRS 5'te yapılan değişiklikle, satış amacıyla elde tutulan duran varlıklar ve durdurulan faaliyetlerle ilgili olarak sunulması gereken açıklamalar netleştirilmiştir (Press Release, 16 April 2009).

UFRS 9, UMS 39'un yerine yeni düzenlemeler getirilmesini hedefleyen geniş bir projenin parçası olarak yayımlanmıştır. Başlatılan bu proje ile birlikte finansal araçlara ilişkin finansal raporlamanın kural bazlı ve daha az karmaşık bir hale getirilmesi hedeflenmiş ve projenin birinci aşaması olan UFRS 9 ile finansal varlıkların sınıflanması ve ölçülmesi ile ilgili yeni koşullar getirilmiştir (Press Release, 12 November 2009). UMS 1'de yapılan değişiklik ile, sermaye enstrümanları kullanılarak yükümlülüklerin ödenecek olmasının, söz konusu yükümlülüğün uzun veya kısa vadeli olarak sınıflandırılması açısından herhangi bir etkisinin olmadığına açıklık getirilmiştir (Press Release, 16 April 2009). UMS 7'de yapılan değişiklik ile, sadece finansal durum tablosunda (bilanço) varlık olarak muhasebeleştirilecek olan giderlerin yatırım harcaması olarak sınıflandırılması öngörülmüştür (Press Release, 16 April 2009). UMS 17'de yapılan değişiklik ile, arsa ve binayı birlikte içeren kiralama işlemlerinde, şirketlerin arsanın sınırsız bir yararlı ömre sahip olduğunu dikkate alarak, finansal kiralama işlemindeki her unsuru ayrı sınıflaması gerekmektedir (Press Release, 16 April 2009).

UMS 24'te yapılan değişiklikler; devlet kontrolü altında raporlama yapan bir şirketi başka bir devlet kontrolü altındaki şirketle ve devletle olan işlemlerinin bir kısmını açıklamaktan muaf tutmakta ve ilişkili taraf tanımına düzenlemeler getirmektedir (Press Release, 4 November 2009). UMS 32'de yapılan değişiklik, ihraç edenin fonksiyonel para biriminden farklı bir para birimi cinsinden olan hisselerin muhasebeleştirilmesi için uygulanmaktadır. UMS 36'da yapılan değişiklik, değer düşüklüğü testi için şerefiyenin dağıtılması gereken en büyük nakit üreten birimin, operasyonel faaliyet bölümü olduğunu net bir şekilde belirlemektedir (Press Release, 16 April 2009). UMS 39'da üç farklı konuda değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler, saklı türev ürünlere benzer nitelikteki kredilerin erken itfa işlemlerini, işletme birleşmeleri sözleşmelerinde kapsam muafiyetlerini ve nakit akış riskinden korunma muhasebesi ile ilgili değişiklikleri içermektedir (Press Release, 16 April 2009).

UMSK tarafından 2009 yılı içerisinde değişiklik yapılan standartlar ve yapılan değişikliklerin özeti Tablo 2'de sunulmuştur.

**Tablo 2 – Standartlarda Yapılan Değişiklikler**

| Standart | Yapılan Değişiklik |
|---|---|
| UFRS 1 | İlk uygulamaya ilişkin ilave istisnalar |
| UFRS 2 | Gruba nakit olarak ödenen hisse bazlı ödeme işlemlerine ilişin açıklamalar |
| UFRS 5 | Satılmaya hazır varlık olarak sınıflanan duran varlıkların ve durdurulan faaliyetlerin açıklanması |
| UFRS 8 | Bölümlere göre varlıkların açıklanması |
| UFRS 9 | Finansal varlıkların sınıflandırılması ve ölçülmesi |
| UMS 1 | Dönüştürülebilir araçların dönen/duran varlık olarak sınıflanması |
| UMS 7 | Muhasebeleştirilmemiş varlıklarla ilgili harcamaların sınıflanması |
| UMS 17 | Arsa ve bina kiralamalarının sınıflanması |
| UMS 24 | Kamu iştirakleri için ilişkili taraf açıklamaları |
| UMS 32 | Hisse ihraçlarının sınıflandırılması |
| UMS 36 | Şerefiye değer düşüklüğü testi ve nakit yaratan birim |
| UMS 39 | Kredilerle ilgili peşin ödemeli cezaların saklı türev ürünü olarak değerlendirilmesi |
| | İşletme birleşmesi sözleşmesindeki kapsam istisnası |
| | Nakit akış riskinden korunma muhasebesi |

## 3 İMKB'DE İŞLEM GÖREN İŞLETMELERİN ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDAKİ DEĞİŞİKLİKLERİ AÇIKLAMA DÜZEYLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

### 3.1. Araştırmanın Amacı

UMS-8 paragraf 31'de yer alan hükme göre, yayımlanmış fakat henüz yürürlüğe girmemiş yeni bir standardın başlığı, muhasebe politikasındaki değişikliğin açıklaması, standardın hangi tarihten itibaren uygulanmasının gerekli olduğu, yeni standardın hangi tarihten itibaren ilk uygulamasının planlandığı ve ilk uygulamanın işletmenin finansal tablolarındaki beklenen etkileriyle ilgili açıklama veya söz konusu etki biliniyorsa veya güvenilir şekilde ölçülebiliyorsa etkinin tutarı açıklanmalıdır (UMS-8, p.31).

Bu çalışmada, hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında (İMKB) işlem gören işletmelerin hazırladıkları finansal tablolarda, UFRS'de cari finansal dönemde yapılan fakat gelecek dönemlerde yürürlüğe girecek olan değişikliklerin açıklanma düzeyinin ortaya konması ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler ile diğer denetim firmaları tarafından denetlenen işletmelerin açıklama düzeyleri arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

### 3.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışmada UMSK tarafından 2009 yılı içerisinde yayımlanan ve yürürlük tarihi 2009 yılından sonra olan standart değişikliklerinin açıklanma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır.

Yürürlük tarihi 9 Nisan 2008 olan Seri:XI No:29 "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"yle, ihraç ettiği sermaye piyasası araçları bir borsada işlem gören ortaklıklara, aracı kurumlara ve portföy yönetim şirketlerine, finansal tabloların hazırlanmasında UMSK tarafından yayımlanan ve Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarını esas alma zorunluluğu getirilmiştir. Çalışma kapsamına ise hisse senetleri İMKB'de işlem gören mali sektör dışındaki işletmeler dahil edilmiştir.

### 3.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın anakütlesini, 1 Kasım 2010 tarihi itibariyle hisse senetleri İMKB'de işlem gören ve mali sektör dışında kalan toplam 228 işletme oluşturmuştur. Anakütledeki işletmeler arasında 11 işletmenin finansal tablolarına ulaşılamamıştır. Sonuç olarak Tablo 3'te de yer verilen ve 1 Kasım 2010 tarihinde İMKB'de işlem gören 217 işletmenin, Seri:XI No:29 sayılı "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ"i hükümleri doğrultusunda UFRS'ye göre hazırlamış oldukları bağımsız denetimden geçmiş 31.12.2009 tarihli finansal tablolar seti incelenmiştir.

**Tablo 3. Çalışma Kapsamında Finansal Tablolar Seti İncelenen İşletmeler**

| Açıklama | Sayı | Yüzde |
|---|---|---|
| 1 Kasım 2010 Tarihi İtibariyle İMKB'de İşlem Gören İşletmeler | 341 | 100 |
| Eksi: | | |
| Mali Sektörde Yer Alan İşletmeler | -113 | 33 |
| 2009 Yılı Finansal Tablolar Setine Ulaşılamayan İşletmeler | -11 | 3 |
| Çalışma Kapsamına Alınan İşletmeler | 217 | 64 |

### 3.4. Verilerin Analizi

Birinci bölümde de açıklandığı üzere, UMSK tarafından 2009 yılı içerisinde yayınlanan ve yürürlük tarihi 2009 yılından sonra olan 12 tane standart değişikliği bulunmaktadır. Değişiklik yapılan standartlar ve finansal tablo dipnotlarında bu standartlardaki değişiklikleri açıklayan işletme sayılarının dökümü ise Tablo 4'teki gibidir. Tablodan da görüleceği gibi işletmeler tarafından en fazla açıklanan standart değişiklikleri UMS 24 (147 işletme), UFRS 9 (127 işletme), UFRS 2 (121 işletme) ve UFRS 5 (119 işletme) olarak tespit edilmiştir.

**Tablo 4. Standartlar Bazında Değişiklikleri Açıklayan İşletme Sayısı**

| Değişiklik Yapılan Standart | Açıklayan İşletme Sayısı | Yüzde |
|---|---|---|
| UMS 24 İlişkili Taraflarla Olan İşlemlerin Açıklanması | 147 | 68 |
| UFRS 9 Finansal Araçlar | 127 | 59 |
| UFRS 2 Hisse Biçiminde Ödemeler | 121 | 56 |
| UFRS 5 Elden Çıkarılacak Varlıklar ve Sona Eren | 119 | 55 |

| | | |
|---|---|---|
| Faaliyetler | | |
| UMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu | 85 | 39 |
| UMS 32 Finansal Araçlar: Sunum | 72 | 33 |
| UMS 17 Finansal Kiralama İşlemleri | 67 | 31 |
| UMS 36 Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklarda Değer Kaybı | 63 | 29 |
| UMS 7 Nakit Akış Tabloları | 63 | 29 |
| UMS 39 Finansal Araçlar: Tanınma ve Değerleme Sorunları | 62 | 29 |
| UFRS 1 UFRS İlk Kez Uygulanması | 62 | 29 |
| UFRS 8 Operasyon Bölümleri | 60 | 28 |

Tablo 5'te işletmelerin, açıkladıkları standart sayısına göre dağılımı verilmiştir. Sonuçlara göre, hisse senetleri İMKB'de işlem gören işletmelerin gelecek dönemlerde finansal tablolarını etkileyebilecek standart değişikliklerini açıklama düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. UMS-8'e göre, yayımlanmış fakat henüz yürürlüğe girmemiş yeni bir standardın başlığı, yeni standardın hangi tarihten itibaren ilk uygulamasının planlandığı ve ilk uygulamanın işletmenin finansal tablolarındaki beklenen etkileriyle ilgili açıklama veya söz konusu etki biliniyorsa veya güvenilir şekilde ölçülebiliyorsa bu etkinin tutarının açıklanması gerekirken, 42 işletme (araştırma kapsamında yer alan işletmelerin yaklaşık %20'si) konu ile ilgili herhangi bir açıklamaya yer vermemiştir. Bunun yanında, araştırma kapsamına dahil edilen işletmelerden sadece 19 tanesinin (%9) 2009 yılı içerisinde yapılan standart değişikliklerinin tamamı hakkında bilgi sundukları tespit edilmiştir.

**Tablo 5. Açıkladıkları Standart Sayısına Göre İşletmelerin Dağılımı**

| Açıklanan Standart Sayısı | Açıklayan İşletme Sayısı | Yüzde | Kümülatif Yüzde |
|---|---|---|---|
| 0 | 42 | 19 | 19 |
| 1 | 6 | 3 | 22 |
| 2 | 27 | 12 | 34 |
| 3 | 12 | 6 | 40 |
| 4 | 29 | 13 | 53 |
| 5 | 39 | 18 | 71 |
| 6 | 0 | - | 71 |
| 7 | 9 | 4 | 75 |
| 8 | 4 | 2 | 77 |
| 9 | 2 | 1 | 78 |
| 10 | 8 | 4 | 82 |
| 11 | 20 | 9 | 91 |
| 12 | 19 | 9 | 100 |
| **TOPLAM** | **217** | **100** | |

Veri analizinin bu bölümünde standartlarda yapılan değişikliklerin finansal tablolarda açıklanma düzeyi ile denetim firmasının büyüklüğü arasında bir ilişki olup olmadığı test edilmiştir. Tablo 6'dan da görüleceği üzere, araştırma kapsamına dahil edilen 217

işletmenin 102 tanesi (%47'si) dört büyük denetim firması tarafından denetlenmişken, 115 tanesi (%53'ü) dört büyük denetim firması dışında kalan diğer denetim firmaları tarafından denetlenmiştir.

**Tablo 6. İşletmelerin Denetlendiği Denetim Firmalarına Göre Dağılımı**

| Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen İşletme Sayısı | Dört Büyük Denetim Firması Dışındaki Denetim Firmaları Tarafından Denetlenen İşletme Sayısı | Toplam İşletme Sayısı |
|---|---|---|
| 102 | 115 | 217 |

Tablo 7'de dört büyük denetim firması tarafından denetlenen ve diğer denetim firmaları tarafından denetlenen ayrımı yapılarak, işletmelerin açıkladıkları standart sayısına göre dağılımları verilmiştir. Sonuçlara göre, UMSK'nın standartlarda yaptığı ve gelecek dönemlerde yürürlüğe girecek değişiklikler ile ilgili olarak dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmelerin 8 tanesi (%8'i), dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen işletmelerin 34 tanesi (%30'u) finansal tablo dipnotlarında herhangi bir açıklamaya yer vermemiştir. Öte yandan dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen 14 işletme (%12'si) 2009 yılı içerisinde yapılan standart değişikliklerinin tamamı hakkında bilgi sunarken, dört büyük denetim firması tarafından denetlenen yalnız 5 işletmede bu bilgiye rastlanmıştır.

**Tablo 7. Açıklanan Standart Sayılarının Denetim Firmalarına Göre Dağılımı**

| Açıklanan Standart Sayısı | Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenmeyen İşletme Sayısı | Yüzde | Kümülatif Yüzde | Dört Büyük Denetim Firması Tarafından Denetlenen İşletme Sayısı | Yüzde | Kümülatif Yüzde |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0 | 34 | %30 | %30 | 8 | %8 | %8 |
| 1 | 2 | %2 | %32 | 4 | %4 | %12 |
| 2 | 2 | %2 | %34 | 25 | %24 | %36 |
| 3 | 4 | %3 | %37 | 8 | %8 | %44 |
| 4 | 14 | %12 | %49 | 15 | %15 | %59 |
| 5 | 29 | %25 | %74 | 10 | %10 | %69 |
| 6 | 0 | - | %74 | 0 | - | %69 |
| 7 | 7 | %6 | %80 | 2 | %2 | %71 |
| 8 | 4 | %3 | %83 | 0 | - | %71 |
| 9 | 1 | %1 | %84 | 1 | %1 | %72 |
| 10 | 3 | %3 | %87 | 5 | %5 | %77 |
| 11 | 1 | %1 | %88 | 19 | %18 | %95 |
| 12 | 14 | %12 | %100 | 5 | %5 | %100 |
| **TOPLAM** | **115** | **100** | | **102** | | **100** |

Standartlarda yapılan değişikliklerin finansal tablolar setinde açıklanması ile denetim firmasının büyüklüğü arasında bir ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla t-testi yapılmıştır. Tablo 8'de yer alan sonuçlara göre dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmelerin açıkladığı standart değişikliği sayısı ortalama 5,1961 (std. sapma 3,99266) ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen işletmelerin açıkladığı standart değişikliği sayısı ortalama 4,5043 (std. sapma 3,95007) olarak bulunmuştur. Yapılan t-testi sonucu (p=0,256) denetim firmalarının ortalamaları arasında istatistikî açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Standartlarda yapılan değişikliklerin finansal tablolarda açıklanma düzeyi ile denetim firmasının büyüklüğü arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

**Tablo 8. T-Testi Sonuçları**

| | **Denetim Firması** | **N** | **Ortalama** | **Standart Sapma** | **Standart Hata** |
|---|---|---|---|---|---|
| Açıklanan Standart Sayısı | Dört Büyük | 102 | 5,1961 | 3,99266 | ,39533 |
| | Dört Büyük Değil | 115 | 4,5043 | 3,95007 | ,36835 |

| | **Levene'in Varyansların Eşitliği Testi** | | **Ortalamaların Farksızlığı Testi** | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Varyansların Eşitliği** | **F** | **Anlamlılık** | **t** | **Serbestlik Derecesi** | **Anlamlılık (Çift Kuyruk)** | **Ortalama Fark** |
| Varyansların Eşit Olduğu Varsayımı | 1,295 | ,256 | 1,281 | 215 | ,202 | ,69173 |
| Varyansların Eşit Olmadığı Varsayımı | | | 1,280 | 211,357 | ,202 | ,69173 |

## SONUÇLAR

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK), standartlar ile ilgili olarak zaman zaman değişiklikler yayımlamaktadır. Yapılan bu değişiklikler, işletmelerin finansal tablolarını etkileyebilmektedir. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) göre yayımlanmış fakat henüz yürürlüğe girmemiş bile olsa standartlardaki değişikliklerin finansal tablolar setinde açıklanması gerekmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'deki işletmelerin UFRS'deki değişikliklere karşı tutumunu ölçmek ve dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler ile diğer denetim firmaları tarafından denetlenen işletmelerin standart değişikliklerine karşı tutumları arasında bir fark olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören mali sektör dışındaki işletmeler incelenmiştir. Çalışma kapsamına dahil edilen işletmeler tarafından en fazla açıklanan standart değişikliklerinin UMS 24 (147 işletme), UFRS 9 (127 işletme), UFRS 2 (121 işletme) ve UFRS 5 (119 işletme) olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamına alınan işletmelerden sadece %9'unun (19 tane) tüm standart değişikliklerini açıkladığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre hisse senetleri İMKB'de işlem gören işletmelerin gelecek dönemlerde finansal tablolarını etkileyebilecek standart değişikliklerini açıklama düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

Dört büyük denetim firması tarafından denetlenmeyen işletmelerin 34 tanesi (%30'u) standart değişiklilerini açıklamazken, dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmelerin 8 tanesinin açıklamadığı tespit edilmiştir. Fakat yapılan istatistikî test sonucu, dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler ile diğer denetim firmaları tarafından denetlenen işletmelerin standart değişikliklerine karşı tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Bu çalışmada sadece mali sektör dışında kalan işletmeler incelenmiştir. Konu ile ilgili daha sonra yapılacak çalışmalarda mali sektörde faaliyet gösteren işletmeler de anakütleye dahil edilip, standartlardaki değişikliklerin açıklanma düzeyi ile ilgili olarak mali sektör ve mali sektör dışındaki sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler arasında fark olup olmadığı incelenebilir. Yine konu ile ilgili gelecek çalışmalarda, işletmeleri spesifik olarak etkileyebilecek standartlar belirlendikten sonra, o standartlarda yapılan değişikliğin işletmeler tarafından açıklanıp açıklanmadığı da incelenebilir.

## KAYNAKÇA

BARTOV, Eli, GOLDBERG, Stephen R., KIM, Myungsun, 2005, *Comparative value relevance among German, U.S., and International Accounting Standards: A German stock market perspective*, ***Journal of Accounting, Auditing and Finance***, Vol.20, s:95-119.

BARTH, Mary E., LANDSMAN, Wayne R., and LANG, Mark H., 2008, *International Accounting Standards and Accounting Quality*, ***Journal of Accounting Research***, Vol.46, s:467-498.

CHRISTENSEN, Hans Bonde, LEE, Edward, and WALKER, Martin, 2008, *Incentives or Standards: What Determines Accounting Quality Changes Around IFRS Adoption?,* ***Working Paper,*** University of Chicago, University of Manchester.

CLARKSON, Peter, HANNA, J. Douglas, RICHARDSON, Gordon D., and THOMPSON, Rex, 2008, *The Impact of IFRS Adoption on the Value Relevance of Book Value and Earnings*, ***Working Paper***, University of Queensland.
I
ATRIDIS, Geogre, 2010, *IFRS Adoption and Financial Statement Effects: The UK Case,* ***International Research Journal of Finance and Economics,*** Issue 38, s:165-172.

LOPES, Claudia, CERQUEIRA, Antonio, BRANDAO, Elisio, 2010, *Impact of IFRS Adoption on Accounting Quality in European Firms,* ***Journal of Modern Accounting and Auditing,*** Vol.6 No.9, s:20-31.

NOBES, Christopher, 2008, *Accounting Classification in IFRS Era,* ***Australian Accounting Review,*** Vol:46 Issue 3, s:191-198.

VERRIEST, Arnt, GAEREMYNCK, Ann, and THORNTON, Daniel B., 2009, *Quality of IFRS Adoption,* ***Working Paper,*** Tilburg University, Katholieke Universiteit Leuven, Queen's University.

History of IFRS 1, http://www.iasplus.com/standard/ifrs01.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IFRS 2, http://www.iasplus.com/standard/ifrs02.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IFRS 5, http://www.iasplus.com/standard/ifrs05.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IFRS 8, http://www.iasplus.com/standard/ifrs08.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IFRS 9, http://www.iasplus.com/standard/ifrs09.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 1, http://www.iasplus.com/standard/ias01.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 7, http://www.iasplus.com/standard/ias07.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 17, http://www.iasplus.com/standard/ias17.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 24, http://www.iasplus.com/standard/ias24.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 32, http://www.iasplus.com/standard/ias32.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 36, http://www.iasplus.com/standard/ias36.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

History of IAS 39, http://www.iasplus.com/standard/ias39.htm, Çevrimiçi, 4.10.2010.

International Accounting Standard 8: Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors, 2005.

International Accounting Standards Board, Press Release, 16 April 2009.

International Accounting Standards Board, Press Release, 18 June 2009.

International Accounting Standards Board, Press Release, 23 July 2009.

International Accounting Standards Board, Press Release, 4 November 2009.

International Accounting Standards Board, Press Release, 12 November 2009.